

R A P O R T U L
Centrului de Drept al Avocaților privind Conferința Internațională
“Probleme actuale de identificare a apatrizilor.
Reducerea și prevenirea cazurilor de apatridie”
(1-2 noiembrie 2023)

Pe 1 și 2 noiembrie 2023, Centrul de Drept al Avocaților (CDA), cu susținerea Agenției ONU pentru Refugiați (UNHCR), a organizat Conferința Internațională **“Probleme actuale de identificare a apatrizilor. Reducerea și prevenirea cazurilor de apatridie”**. Evenimentul a avut loc în contextul Campaniei [#IBelong](#), lansată de UNHCR în noiembrie 2014, cu scopul de a pune capăt apatridiei în termen de zece ani, prin identificarea și protejarea apatrizilor, rezolvarea situațiilor de apatridie existente și prevenirea apariției de noi cazuri.

Timp de două zile discuții la acest subiect au purtat experți naționali și internaționali, reprezentanți ai autorităților publice centrale, reprezentanți ai UNHCR, apărători ai drepturilor omului și reprezentanți ai societății civile. În calitate de vorbitori la Conferință au participat deputați ai Parlamentului Republicii Moldova, reprezentanți ai Ministerului Afacerilor Interne, Inspectoratului General pentru Migrație, Agenției Servicii Publice, Oficiului Avocatului Poporului și Consiliului pentru Egalitate, precum și experți din cadrul unor organizații naționale și internaționale.

Noțiunea de apatridie se referă la situația în care o persoană nu este cetățean al niciunui stat. Cetățenia este unul dintre drepturile fundamentale ale omului. Deținerea cetățeniei este esențială pentru participarea deplină la viața societății și este o condiție prealabilă pentru a beneficia de gama completă a drepturilor omului. Apatrizii pot avea dificultăți în accesul la drepturi de bază, cum ar fi educația, asistența medicală, angajarea în câmpul muncii și libertatea de circulație. Fără aceste drepturi, ei se pot confrunta toată viața cu obstacole și dezamăgiri. Astăzi, apatridia afectează milioane de oameni în întreaga lume.

Potrivit datelor statistice guvernamentale, la 30.06.2023, în Republica Moldova locuiau 1906 de apatrizi, dintre care 966 - persoane care s-au născut în țara noastră, deci, în virtutea acestui fapt, au dreptul la cetățenia Republicii Moldova. De asemenea, pe teritoriul Republicii Moldova domiciliază 1361 de persoane, care au un statut juridic nedeterminat, nefiind confirmată apartenența lor la cetățenia altor state.

Prezentă la eveniment, Secretarul de stat al MAI, Jana Costachi, a menționat faptul că bunele practici existente în Republica Moldova în domeniul apatridiei sunt recunoscute pe plan internațional și că autoritățile mai planifică în continuare acțiuni menite să prevină și să reducă cazurile de apatridie. Astfel, printre activitățile imediate planificate de IGM se află evaluarea situației persoanelor care dețin statutul de apatrid, stabilirea unui dialog cu acestea, pentru a le acorda ulterior serviciile și asistența de care au nevoie.

Bertrand Blanc, Reprezentantul adjunct al UNHCR în Republica Moldova. A declarat: "UNHCR este mandatat de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite să identifice și să protejeze apatrizii, să prevină și să reducă numărul de apatrizi. UNHCR își îndeplinește mandatul prin colaborarea strânsă în acest scop cu Guvernul Republicii Moldova, cu alte agenții ONU și cu societatea civilă. Am fost martorii unor progrese pozitive în legislația moldovenească în vederea reducerii și eliminării apatridiei în țară". „În realizarea mandatului, UNHCR se angajează să acorde suport autorităților din Moldova în contracararea fenomenului apatridiei."

Conferința a inclus 5 sesiuni, care au fost moderate de:

- Andrew Painter, ofițer superior protecție, UNHCR Moldova;

- Tatiana Chebac, activist civic, membră a Secretariatului Comisiei Guvernamentale de Coordonare a Migrației și Azilului;
- Sabina Sandu, ofițer-asistent protecție, UNHCR Moldova;
- Mariana Ianachevici, director executiv al Asociației Obștești „AVE Copiii”;

- Ian Feldman, președintele Consiliului de Egalitate.

În cadrul Conferinței s-a vorbit despre:

- Eliminarea apatridiei la nivel mondial și în Europa, speaker - Sam Mosallai, ofițer pe apatridie, Biroul regional pentru Europa, UNHCR;
- Obligațiile Republicii Moldova prin prisma prevederilor Convenției privind statutul apatrizilor din 1954 și ale Convenției privind reducerea apatridiei din 1961, speaker - Valentin Roșca, doctor în drept, conferențiar universitar;
- Situația copiilor apatrizi la nivel global, speaker - Tatiana Danilescu, ofițer protecția copilului, UNICEF;

- Situația privind apatridia în Europa, speaker - Patricia Cabral, ofițer politici apatridie din cadrul European Network on Statelessness (ENS);

- Indicele de apatridie (Statelessness Index), speaker - Alexia Tizzano, ofițer protecție din cadrul ENS;

- Procedurile de determinare a statutului de apatrid și cazurile dificile în procedura de determinare a statutului de apatrid, dar și identificarea persoanelor, speaker - Iulian Popov, șef al Direcției Azil și Apatridie a Inspectoratului General pentru Migrație al MAI;

- Aspectele dobândirii/redobândirii cetățeniei de către persoanele apatride, speaker - Vladislav Poghirca, șeful Secției cetățenie, grațiere și distincții de stat a Aparatului Președintelui Republicii Moldova;

- Modificările în Legea cetățeniei, care au intrat în vigoare de la 1 noiembrie curent, menite să prevină cazurile de apatridie la naștere, speaker - autoarea proiectului de modificare legislativă, Angela Munteanu-Pojoga, deputată în Parlamentul Republicii Moldova;

- Documentarea copiilor cu risc de a deveni apatrizi, speaker - Avelina Viziru, șefă Direcție Control, Evaluare și Examinare a Dosarelor, Departamentul Stare Civilă al ASP;

- Eligibilitatea copiilor născuți pe teritoriul republicii Moldova pentru recunoașterea cetățeniei, speaker - Alexandru Doni, șef Direcție cetățenie și evidență a persoanelor, ASP;
- Constatările prealabile ale studiului privind apatridie, realizat de Oficiului Avocatului Poporului, speaker - Avocatului Poporului, Cezar Panico;

- Aspectele-cheie din activitatea desfășurată în domeniul evitării și reducerii cazurilor de apatridie realizate în perioada 2016-2023; speaker - Maia Bănărescu, ex-Avocat Poporului pentru Drepturile Copilului;

- Problemele femeilor apatride, speaker - Tatiana Chebac, activistă civică, membră a Secretariatului Comisiei Guvernamentale de Coordonare a Migrației și Azilului;

Vorbitorii și participanții la conferință au fost făcute următoarele constatări:

- Pentru soluționarea problemei apatridiei este nevoie de:
 - Voință politică;
 - O înțelegere clară a situației privind apatridia în țară și a provocărilor existente în abordarea acestei probleme;
 - Strategie clară de consolidare a capacității părților interesate relevante;
 - Implicarea multilaterală în soluționarea problemei apatridiei;
 - Incluziunea societății civile și persoanelor afectate.

- Statul are obligații clare de a preveni apatridia în rândul copiilor și de a asigura realizarea fiecăruia a dreptului la identitate. Dreptul fiecărui copil de a obține o cetățenie este un drept fundamental.
- Este necesară dezvoltarea procedurilor de evitare și reducere a cazurilor de apatridie la nivel național, instruirea profesioniștilor care lucrează în acest domeniu, creșterea capacităților instituționale ale autorităților implicate.

Au fost formulate următoarele recomandări:

Pentru Parlament

- Analizarea posibilității de operare a modificărilor legislative privind facilitarea naturalizării apatrizilor, conform obligațiilor Republicii Moldova asumate prin ratificarea Convenției Consiliului Europei din 2006 cu privire la prevenirea cazurilor de apatridie în legătură cu succesiunea statelor, Convenției ONU din 1954 privind statutul apatrizilor și Convenției ONU privind reducerea cazurilor de apatridie.
- Amendarea *Legii 200/2010 privind regimul străinilor*, prin acordarea solicitanților statutului de apatrid a drepturilor similare celor ale solicitanților de azil, prevăzute în *Legea 270/2008 privind azilul*.

Pentru IGM al MAI

- Evaluarea/cartografierea situației persoanelor care dețin statutul de apatrid, în special a persoanelor care au obținut statut de apatrid până în anul 2012. În cazul în care persoanele au dobândit cetățenia altor state, acestea urmează să fie radiate din lista apatrizilor în Republica Moldova. Dacă persoanele nu au dobândit cetățenia altor state (într-un termen rezonabil) ele urmează să fie restabilite în cetățenia Republicii Moldova, conform legii existente, care prevede aceasta procedură.
- Cu sprijinul agențiilor ONU, al societății civile și al autorităților locale, să realizeze o cartografiere a apatridiei în toate raioanele din Republica Moldova.

Pentru ASP

- Să verifice/cartografieze situația/statutul juridic al celor 1.409 persoane înregistrate în Registrul de Stat al Populației la data de 30 iunie 2023 ca având un statut juridic nedeterminat și să le documenteze după caz/posibilitate.
- Stabilirea procedurilor necesare pentru a se asigura că nașterile tuturor copiilor de pe teritoriul Republicii Moldova sunt înregistrate și că se eliberează certificate de naștere, indiferent de statutul juridic și de identitatea părinților.

Pentru IGM, ASP și societatea civilă

- În scopul verificării/cartografierii situației apatrizilor și persoanelor fără acte în raioanele de pe malul stâng al râului Nistru și pe teritoriul municipiului Bender, stabilirea procedurilor necesare pentru asigurarea unei cooperări complexe între organele de stat și reprezentanții societății civile care au acces la persoanele de interes care locuiesc pe malul stâng al râului Nistru.

- Organizarea de campanii de informare privind reducerea și evitarea cazurilor de apatridie și documentarea populației. Integrarea acestor campanii în campaniile de informare existente.
- Organizarea informării și instruirii funcționarilor din cadrul autorităților publice locale, organelor de asistență socială, membrilor ONG-urilor și altor reprezentanți ai societății civile, care lucrează cu populația, privind problema apatridiei și modul de reducerea și evitarea cazurilor de apatridie, documentarea populației.